

N:o 44.

Ankom till Riksd. kansli den 18 april, 1902 kl. 3 e. m.

Utlåtande, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående försäljning af vissa delar af kungsladugården Borgholm i Kalmar län.

(I. A.)

Under återopande af bilagdt utdrag af statsrådsprotokollet öfver jordbruksärenden för den 14 februari 1902 har Kongl. Maj:t uti en till Riksdagen aflåten proposition (n:o 50) föreslagit Riksdagen medgifva,

dels att ej mindre de under kungsladugården Borgholm i Repplinge socken och Slättebo härad af Kalmar län lydande, med innehafvarne tillhöriga bostadshus försedda lägenheterna Rom, Regnekulla och Stadstorpet n:o 2, med de för dessa lägenheter af vederbörande uppskattningsmän angifna och å en af vice kommissionslandtmätaren O. Modée år 1900 öfver kungsladugårdens inegor upprättad karta med tillhörande beskrifning till belägenheten utmärkta områden, än äfven det område af den under samma kungsladugård lydande, jemväl med innehafvaren tillhöriga byggnader försedda lägenheten Målaretorp, som utgjordes af de å berörda karta med n:is 475, 476 och 477 betecknade egofigurer om tillsammans 3 hektar 46 ar, finge från kungsladugården afsöndras samt mot köpeskillingar, för

Bih. till Riksd. Prot. 1902. 4 Saml. 1 Afd. 33 Hüft.

Rom af 500 kronor, för Regnekulla af 522 kronor 63 öre, för Stadstorpet n:o 2 af 1,000 kronor, jemte värdet af den å lägenheten växande skog, och för andelen af Målaretorp af 1,000 kronor, samtliga köpeskillingar att erläggas under loppet af tio år med en tiondedel årligen, försäljas, en hvar lägenhet till dess innehafvare, med tillträdesrätt den 14 mars 1903 och i öfrigt på de i 6:te momentet af kongl. skrifvelsen till domänstyrelsen angående bestämmelser att tjena till efterrättelse i fråga om lägenhetens upplåtande från kronans jordbruksdomäner den 25 september 1896 omförmälda villkor, samt med tillägg, dels att innehafvaren af Rom skulle ega rätt att taga väg öfver Regnekulla till Ålevik samt vidare deröfver och invid gränsen mellan kungsladugården nu tillhörig utmark och Borgahage bys egor med fortsättning öfver kungsladugårdens vestra allvar till allmänna vägen, att innehafvaren af Regnekulla skulle ega begagna nämnda vägsträcka från gränsen mot Ålevik till allmänna vägen med skyldighet att öfver sitt område lemna väg för innehafvaren af Rom, samt att innehafvaren af Stadstorpet n:o 2 skulle hafva rätt till väg öfver marken mellan detta och Stadstorpet n:o 1, dels ock, beträffande ifrågavarande andel af Målaretorp, att innehafvaren deraf skulle till detta område förflytta de honom tillhöriga, å annan del af Målaretorp nu befintliga husen inom utgången af femte året efter tillträdet, vid äfventyr att eljest då ogulden köpeskilling skulle anses till betalning genast förfallen;

dels att den under kungsladugården jemväl lydande lägenheten Ålevik, med det för denna lägenhet af vederbörande uppskattningsmän angifna och å nyssnämnda af Modée uppgjorda karta med beskrifning till belägenheten utmärkta område, finge från kungsladugården afsöndras samt utbjudas till försäljning i enlighet med föreskrifterna i 8:de och följande momenten af nyssnämnda bref den 25 september 1896 att tillträdas den 14 mars 1903 och under villkor derjemte, att köparen skulle till egaren af de å lägenheten befintliga åbyggnader erlægga lösen för samma byggnader, hvilken lösen, derest öfverenskommelse ej kunde träffas, skulle bestämmas af tre gode män i den ordning, lagen om skiljemän den 28 oktober 1887 stadgade, samt att innehafvaren af Ålevik skulle ega rätt att taga väg invid gränsen mellan kungsladugården nu tillhörig utmark och Borgahage bys egor med fortsättning öfver kungsladugårdens vestra allvar till allmänna vägen med skyldighet att öfver sitt område lemna väg för innehafvarne af Rom och Regnekulla;

dels att från kungsladugården finge likaledes afsöndras och till Borgholms stad försäljas med tillträdesrätt den 14 mars 1903 det område,

som vore å ofvanberörda af Modée upprättade karta utmärkt med egofigurerna n:is 42 a, 42 b, 42 c, 42 d, 443 a, 443 b, 443 c samt de Stadstorpet n:o 1 omfattande egofigurerna n:is 600—608 äfvensom den del af den med n:o 777 betecknade väg, som vore belägen inom detta område, innefattande en areal af tillhoppa 8 hektar 90,⁶⁶ ar, mot en köpeskilling af, jemte värdet af den å området växande skog, 3,628 kronor 72 öre, att vid tillträdet erläggas och af staden till landtränteriet inbetalas samt under vilkor i öfrigt, att staden skulle till innehafvaren af Stadstorpet n:o 1 erlägga lösen för de der nu befintliga åbyggnader, hvilken lösen, derest öfverenskommelse ej kunde träffas, skulle bestämmas af tre gode män i den ordning, lagen om skiljemän den 28 oktober 1887 stadgade, att staden skulle öfver ifrågavarande område lemna fri väg till och från staden dels för kungsladugårdens arrendator mellan lasarettstomten och Stadstorpet n:o 1, dels ock för innehafvaren af Stadstorpet n:o 2 mellan detta och Stadstorpet n:o 1, att staden i områdets gräns mot kungsladugården skulle uppsätta och för framtiden underhålla laggilt stängsel samt att staden skulle ensam vidkännas lagfartskostnaden och andra med köpet förenade utgifter;

dels att det område om 56 hektar 97,^s ar, som upptagits å ett af ingenjören E. K. Långström uppgjort utdrag af Modées berörda karta och innefattade lägenheterna Slakvik, Stensrör, Skönvik, Fåholmen, Gustafsberg och Grönadal jemte deremellan liggande utmark och ett område å allvaret, finge från kungsladugården afsöndras och till Hennes Kongl. Höghet Kronprinsessan försäljas med tillträdesrätt den 14 mars 1903 mot en köpeskilling af 14,514 kronor 51 öre jemte skyldighet för köparen att till egarne af de å området befintliga, enskilde tillhöriga hus utgifva lösen för dessa med af byggnadernas egare godkända belopp, tillsammans 2,070 kronor, att i saluområdets gräns mot kungsladugården, der så påfordrades, uppsätta och underhålla stängsel äfvensom att invid gränsen mot Borgahage by lemna utfartsväg för innehafvarne af lägenheterna Ålevik, Regnekulla och Rom, samt att ensam vidkännas lagfartskostnaden och andra med köpet förenade utgifter;

dels ock att de medel, som genom ifrågavarande försäljningar komme att inflyta, finge, på samma sätt som köpeskillingarna för försålda mindre kronoegendomar, användas till inköp för kronans räkning af skogbärande eller till skogsbörd tjenlig mark.

Till ofvannämnda statsrådsprotokoll har departementschefen anført följande.

Kungsladugården Borgholm, som enligt kronans jordebok utgjordes af Borgholm n:is 1—6 om $5 \frac{3}{4}$ mantal jemte lägenheten Borgholm n:o 7, en trädgård, i Repplinge socken och Slättebo härad af Kalmar län, vore genom kammarkollegii kontrakt den 23 juni 1882 utarrenderad på 20 års tid, räknad från den 14 mars 1883 till samma dag år 1903, mot ett numera till 5,340 kronor nedsatt årligt arrende. Sedan vid den under år 1900 af t. f. domänintendenten i länet med biträde af vederbörande värderingsmän förrättade uppskattning för egendomens förnyade utarrendering förslag väckts om afsöndring och försäljning af vissa under kungsladugården lydande lägenheter till innehafvarne deraf, hade domänstyrelsen uti skrivelse den 26 april 1901, under åberopande af föreskriften i kongl. skrivelsen till styrelsen angående bestämmelser att tjena till efterrättelse i fråga om lägenheters upplåtande från kronans jordbruksdomäner den 25 september 1896, understält nämnda förslag Kongl. Maj:ts pröfning; och hade styrelsen, som genom särskilda remisser anbefalts att afgifva utlåtande öfver två af stadsfullmäktige i Borgholm till Kongl. Maj:t ställda, af stadsstyrelsen i nämnda stad insända ansökningar om medgifvande för staden att för dess utvidgning på de vilkor, Kongl. Maj:t kunde bestämma, förvärfva mark från nämnda kungsladugård, uti sin förberörda skrivelse jemväl öfver dessa ansökningar sig utlåtitt och dervid tillika öfverlemnadt instrument öfver ofvannämnda uppskattningsförrättning med en af vice kommissionslandtmätaren O. Modée år 1900 för uppskattningen upprättad karta öfver inegorna till kungsladugården jemte till kartan hörande beskrifning, upptagande jemväl arealen å kungsladugårdens utmark, särskildt yttrande från uppskattningsmännen öfver stadsfullmäktiges i Borgholm nyssnämnda ansökningar samt utlåtande i ärendet af Kongl. Maj:ts befallningshafvande i länet äfvensom öfriga till ärendet hörande handlingar. Derjemte hade domänstyrelsen med skrivelse den 6 maj nästlidna år till Kongl. Maj:t öfverlemnadt en af stadsfullmäktige i Borgholm till Kongl. Maj:t stäld ytterligare framställning beträffande behovet för staden af den mark, som uti stadens förut berörda ansökningar afsetts.

Af handlingarna i ärendet inhemtades, bland annat,

att kungsladugården Borgholm med underlydande omfattade en areal af tillhoppa 731 hektar 53,3 ar, deraf 218 hektar 56,4 ar åker och tomter, 77 hektar 78,3 ar ängs- och odlingsmark, 426 hektar 88,5 ar betesmarker och annan afrösningsjord samt 8 hektar 30,1 ar impediment;

att vid ofvan omförmälda arrendevärdering uppskattningsmännen föreslagit, att följande under kungsladugården lydande, med enskilda bostads-

hus försedda lägenheter skulle från kungsladugården afsöndras och försäljas, nemligen *Målaretorp*, beläget å allvaret, samt vid Kalmarsund liggande lägenheterna *Sandvik*, *Slakvik*, *Stensrör*, *Skönvik*, *Fäholmen*, *Ålevik*, *Regnekulla* och *Rom*, förstnämnda lägenheten eller *Målaretorp* dock endast till den del, som innefattades under de å ofvanberörda karta upptagna egofigurerna n:is 475, 476 och 477, innehållande 3,21 hektar åker, 0,22 hektar afrösningsjord samt 0,03 hektar impediment, och under förbindelse för lägenhetens innehafvare Henrik Nilsson att till denna del af lägenheten, som åsattes ett saluvärde af 1,000 kronor, flytta de honom tillhöriga, nu å annan del af lägenheten befintliga åbyggnader, bestående af boningshus, ladugård och brygghus;

att lägenheterna *Regnekulla* och *Rom*, den förra omfattande 1,147 hektar åker, 0,97 hektar äng, 1,614 hektar afrösningsjord och 0,012 hektar impediment samt å kartan upptagen under egofigurerna n:is 728—744, och den senare lägenheten innehållande 1,971 hektar åker, 0,675 hektar äng, 1,206 hektar afrösningsjord och 0,006 hektar impediment samt å kartan upptagen under egofigurerna n:is 745—766, vore försedda, *Regnekulla* med ett innehafvaren Carl Johansson tillhörigt boningshus och *Rom* med dess innehafvare A. Håkansson tillhörande boningshus och ladugård samt värderats, *Regnekulla* till 522 kronor 63 öre och *Rom* till 500 kronor;

att å lägenheterna *Slakvik*, *Stensrör*, *Skönvik* och *Ålevik* åbyggnaderna tillhörde kungsladugårdens arrendator, men att lägenheterna brukades af andra personer;

att å lägenheten *Fäholmen* ett boningshus äfvensom dervarande ladugård egdes af arrendatorn, men att å lägenheten jemväl funnes ett brukaren af lägenheten tillhörigt boningshus;

att uppskattningsmännen ansett särskild utfartsväg ej erfordras för den till afsöndring föreslagna delen af lägenheten *Målaretorp*, men deremot, beträffande de vid Kalmarsund belägna, sins emellan med väg förbundna lägenheterna, såsom utfartsväg föreslagit den väg, som för närvarande funnes från *Ålevik* med fortsättning i gränsen emellan kungsladugårdens utmark och *Borghage* bys egor samt vidare öfver kungsladugårdens vestra allvar till allmänna landsvägen;

att, efter det förelägganden i enlighet med ofvan åberopade kongl. bref den 25 september 1896 af Kongl. Maj:ts befallningshafvande meddelats, i afseende å den till afsöndring föreslagna delen af lägenheten *Målaretorp* samt lägenheterna *Sandvik*, *Regnekulla* och *Rom* innehafvarne af dessa lägenheter, beträffande *Fäholmen* såväl kungsladugårdens arren-

dator som lägenhetens brukare och i fråga om öfriga, här ofvan upptagna lägenheter arrendatorn att till Kongl. Maj:ts befallningshafvande inkomma med förklaranden, hvar och en angående den lägenhet, det honom lemnade föreläggande afsåge, huruvida han ville mot köpeskilling, motsvarande det vid uppskattningen lägenheten åsatta, i föreläggandet angifna saluvärde, lösa densamma, hvarjemte innehafvaren af Målaretorp särskildt förelagts yttra sig, om han åtog sig den husflyttning, uppskattningsmännen föreslagit, innehafvarne af sistberörda lägenhet samt af Regnekulla och af Rom tillkännagifvit, att de önskade mot de bestämda köpeskillingarna att erläggas under tio år, hvarför borgensförbindelser aflemnats, inköpa, den förstnämnde det honom hembjudna området af Målaretorp, dit han förbunde sig att flytta de honom tillhöriga husen, samt innehafvarne af de två öfriga lägenheterna, hvar och en den lägenhet han innehade; hvarjemte de båda senare anhållit, hvar och en i afseende å den lägenhet, som af honom innehades, att utfartsväg från lägenheten måtte uttagas å kungsladugårdens öfriga egor med rätt för lägenhetsinnehafvaren att vägen för all framtid kostnadsfritt begagna;

att från innehafvaren af lägenheten Sandvik inom den stadgade tiden icke inkommit något köpeanbud samt från kungsladugårdens arrendator och brukaren af lägenheten Fäholmen lemnats skriftlig anmälan, att de ej antog dem gjorda hembud;

att, efter berörda anmälan af arrendatorn, brukarne af lägenheterna Slakvik, Stensrör, Skönvik och Ålevik till Kongl. Maj:ts befallningshafvande inkommit med skriftliga framställningar derom, att de skulle få inköpa, hvar och en den lägenhet, som af honom innehades, till det lägenheten vid arrendevärderingen åsatta saluvärde;

att till Kongl. Maj:ts befallningshafvande jemväl ingifvits en ansöknin af innehafvaren utaf en under kungsladugården lydande lägenhet Bergdala, bebyggd med boningshus och ladugård, tillhöriga innehafvaren, om tillstånd att mot skälig köpeskilling förvärfva lägenheten;

att den mark, som Borgholms stad, efter hvad ofvan vore nämndt, begärt från kungsladugården få förvärfva, utgjordes *dels* af ett område intill stadens södra gränslinie, som å en af kaptenen C. H. Öhnell år 1883 upprättad plan för utvidgning och reglering af staden, af hvilken plan en kopia funnes handlingarna i ärendet bifogad, upptagits inom en gräns betecknad med bokstäfverna d- e- f- g- d- och enligt uträkning vid upprättandet af Modées karta öfver kungsladugårdens inegor, å hvilken karta området blifvit utmärkt, innehölle en i kartebeskrifningen angifven

areal af 4,734 hektar, dels ock af mark, som, sammanhängande med nyssnämnda område, begränsades i norr af detta och stadens intill Kalmarsund stötande mark, i öster af lasarettets tomt och i söder af en linie, dragen från sistnämnda tomts sydvestra hörn parallelt med stadsgränsen ut till Kalmarsund, och jemväl blifvit utmärkt å sistberörda karta samt upptagen i kartebeskrifningen, enligt hvilken hela det område, staden anhallit få förvärfva, omfattade 24,657 hektar;

att till stöd för denna anhållan af staden anförts, att den fortgående utveckling, hvori Borgholm såsom badort vore stadd, påkallade markens förening med staden samt att en större del af angränsande egor utgjordes af kärr, derifrån vid temperaturförändringar dimma och vid vårtiden öfversvämningar vore att befara, hvarjemte det vore af betydelse för staden att få en regelbunden gräns åt söder;

att stadens anhållan förordats af såväl stadsstyrelsen som stadens byggnadsnämnd, under framhållande, att den ifrågavarande marken lämpade sig väl för bebyggande med bostäder för badgäster samt vore behöflig för anordnande af plantering till skydd mot eldfarliga eller annorledes olämpliga byggnaders förläggande å kungsladugårdens öfriga mark allt för nära byggnader i staden;

att, enligt arrendeuppskattningsmännens dels i uppskattningsinstrumentet dels i ofvannämnda särskilda yttrande afgifna utlåtande öfver stadens framställning, uppskattningsmännen, då det för stadens utveckling och förkofran vore nödvändigt erhålla åtminstone en del af den ifrågavarande marken samt denna utan men för kronan eller kungsladugården kunde afstås, tillstyrkt framställningen, dock med den inskränkning, att, för att ej allt för mycket afstångas kungsladugårdens betesmark från Kalmarsund, den del af egofiguren 443 d, som låge vester om en på kartan med blyerts uppdragen linie A"—B och innehölle en areal af 6,94 hektar, undantoges från upplåtelsen;

att det återstående området, deri inginge två med enskilda bostadshus bebyggda lägenheter, Stadstorpet n:o 1 och Stadstorpet n:o 2, det förra omfattande egofigurerna 600—608 om tillsammans 3,263 hektar och det senare, försedt med innehafvaren Olof Bryngelsson tillhörande boningshus och ladugård samt innehållande 0,507 hektar åker, 1,691 hektar äng, 0,22 hektar afrösningsjord och 0,005 hektar impediment, å kartan upptaget under egofigurerna 609—616, af uppskattningsmännen värderats till 8,179 kronor 3 öre, deraf 2,500 kronor upptagits för Stadstorpet n:o 1, 1,000 kronor för Stadstorpet n:o 2, 2,510 kronor 20 öre för marken i

öfrigt efter ett pris af 1,000 kronor för hektar åker, 400 kronor för hektar äng och 200 kronor för hektar afrösningsjord, samt 2,168 kronor 83 öre för ståndskogen å hela området; hvarjemte uppskattningsmännen föreslagit, att vid upplåtelsen af ifrågavarande område borde fästas vilkor derom, att kungsladugården skulle lemnas obehindrad utfartsväg till Borgholms stad mellan lasarettstomten och Stadstorpet n:o 1 samt att stadstorpens innehafvare erhöle ersättning af staden för de å lägenheterna befintliga husens flyttning;

att, sedan Kongl. Maj:ts befallningshafvande, som ansett med sistnämnda båda lägenheter böra förfaras enligt kongl. brefvet den 25 september 1896, låtit i öfverensstämmelse dermed förelägga innehafvarne af desamma att yttra sig, om de önskade förvärfva eganderätt, hvar och en till den lägenhet, han innehade, mot köpeskilling, motsvarande det lägenheten af uppskattningsmännen åsatta värde, inom den föreskrifna tiden endast innehafvaren af Stadstorpet n:o 2 inkommit med förklarande, att han vore villig tillösa sig den honom hembjudna lägenheten, för hvilken han önskade erlægga den bestämda köpeskillingen, 1,000 kronor, under loppet af 10 år, hvarjemte han aflemnat borgen för köpeskillingens gäldande; samt

att t. f. domänintendenten i länet i en till domänstyrelsen aflåten skrifvelse hemställt, att innehafvaren af sistnämnda lägenhet måtte vid försäljningen till honom af lägenheten tillförsäkras rätt till utfartsväg öfver den mellan Stadstorpet n:o 1 och Stadstorpet n:o 2 belägna del af kungsladugårdens mark, som Borgholms stad begärt få köpa.

Kongl. Maj:ts befallningshafvande hade i sitt ofvan omförmälda utlåtande uttalat sig för att samtliga de af uppskattningsmännen till för yttrande föreslagna lägenheter äfvensom lägenheterna Stadstorpet n:o 1 och Stadstorpet n:o 2 borde afsöndras och försäljas. Beträffande Borgholms stads framställning syntes väl Kongl. Maj:ts befallningshafvande hela det område, hvars försäljning till staden uppskattningsmännen förordat, kunna afsöndras, utan att derigenom uppstode något men för kungsladugården, men Kongl. Maj:ts befallningshafvande ansåge sig ändock icke kunna biträda uppskattningsmännens förslag i hela dess omfattning. Då innehafvaren af den ena af de inom området befintliga lägenheterna eller Stadstorpet n:o 2 förklarat sig önska inköpa denna lägenhet för en mot det åsatta saluvärdet svarande köpeskilling, syntes det Kongl. Maj:ts befallningshafvande, som om denne egde bättre rätt än Borgholms stad att med eganderätt åtkomma lägenheten. Vidare ansåge Kongl. Maj:ts

befallningshafvande det knappast antagligt, att Borgholms stad skulle så snabbt gå framåt, att redan under stundande arrendeperiod för kungsladugården för stadens räkning erfordrades det vidsträckta område, som i ansökningarna begärdes, helst ett jordområde, som staden år 1895 förvärfvat från kungsladugården, ännu vore endast till en obetydlig del bebygdt. Dertill komme, att den södra delen af området i fråga bestode af sidländ och kärrig mark, som svårligen kunde fullständigt torrläggas och följaktligen syntes mindre väl lämpa sig för bebyggande. Stadens verkliga behof af förökadt område söderut å kungsladugårdens egor syntes Kongl. Maj:ts befallningshafvande vara för kommande arrendeperiod väl tillgodosedt, om staden nu tillätes förvärfva Stadstorpet n:o 1 samt de å Modées karta med n:is 42 a, 42 b, 42 c, 42 d, 443 a, 443 b och 443 c betecknade egofigurer äfvensom den del af vägen n:r 777, som fölle inom detta område. Enligt beskrifningen till berörda karta och ett utlåtandet bilagdt intyg från förste landmätaren O. Götherström innehölle nämnda egoområde en areal af 8,9066 hektar och skulle, enligt den af uppskattningsmännen följda beräkningsgrund, vara värdt 3,628 kronor 72 öre förutom värdet å den på området växande skog. På grund af hvad sälunda anförts och då det af uppskattningsmännen föreslagna pris för hektar syntes väl lågt i betraktande deraf, att marken skulle af staden användas till byggnadstomter, ville Kongl. Maj:ts befallningshafvande för sin del endast på det sätt tillstyrka bifall till Borgholms stads ifrågasvarande framställning, att åt staden finge försäljas förenämnda område om 8,9066 hektar mot vilkor, att staden å tillträdesdagen den 14 mars 1903 betalade den köpeskilling, som kunde varda bestämd i enlighet med föreskrifterna i kongl. förordningen den 14 april 1866 angående jords eller lägenhets afstående för allmänt behof, att staden till innehafvaren af Stadstorpet n:o 1 erlade lösen för der befintliga åbyggnader, hvilken lösen syntes böra, derest öfverenskommelse ej kunde träffas, bestämmas i enahanda ordning, som föreslagits i fråga om nyssnämnda köpeskilling, samt att staden uppsatte och för framtiden underhölle laggilt stängsel mot kungsladugårdens egor.

Vid handlingarnas öfverlemnande hade domänstyrelsen för egen del, hvad först beträffar de under kungsladugården lydande lägenheterna Slakvik, Stensrör, Skönvik, Ålevik och Bergdala, angående hvilkas förvärfvande framställningar gjorts af lägenheternas innehafvare utan att lägenheterna varit dem hembjudna, hemstält, att, som åbyggnaderna å de fyra förstnämnda lägenheterna icke tillhörde lägenheternas brukare och lägen-

heten Bergdala ej af uppskattningsmännen föreslagits till försäljning, berörda framställningar icke måtte till någon Kongl. Maj:ts åtgärd föranleda. Vidkommande åter de köpeanbud, som afgifvits å en del af lägenheten Målaretorp samt å lägenheterna Regnekulla, Rom och Stadstorpet n:o 2 af lägenheternas innehafvare efter hembud, hade domänstyrelsen, enär ifrågavarande områden syntes utan någon olägenhet för kungsladugården kunna derifrån skiljas och, hvad Stadstorpet särskildt anginge, den rätt till lägenhetens förvärfvande, som tillkomme innehafvaren på grund af kongl. brevet den 25 september 1896, syntes styrelsen lika med Kongl. Maj:ts befallningshafvande ej böra vika för Borgholms stads åstundan att komma i besittning af lägenheten, hvilken ännu icke blifvit i stadsplanen intagen, förmäلت sig anse ifrågavarande köpeanbud böra antagas. Vidare hade domänstyrelsen — under erinran, hurusom genom kongl. brevet den 22 december 1882 från kungsladugården upplåtits åt Borgholms stad tills vidare mot bestämd årlig afgäld och i öfrigt fastställda villkor en areal af 10 tunnland 2 kappland att användas till vägar, plantering och för stadens badanstalt behöfliga förlustelseplatser samt att, på ansökning af staden att få förvärfva eganderätt till en del af nyssnämnda område, hvilket, så länge det af staden innehades endast med nyttjanderätt tills vidare, ej läte sig användas för ett af de syften, för hvilka marken varit af staden afsedd eller anläggning af sommarbostäder för badgäster, staden jemlikt kongl. bref den 17 maj 1895 medgifvits af området tillösa sig 5 tunnland 3,4 kappland, derå köpebref för staden utfärdats den 2 augusti 1895, — i fråga om stadens nu förevarande framställningar, vid det förhållande att, enligt hvad upplyst blifvit, den genom sist berörda kongl. bref åt staden upplåtna mark allt hittills endast till ringa del användts samt ej obetydliga delar af stadens planlagda område ännu vore obebyggda, funnit den af Kongl. Maj:ts befallningshafvande föreslagna areal för upplåtelsen vara fullt tillräcklig för stadens behof af utveckling och för badanstaltens främjande under de närmaste årtiondena. Jemväl i fråga om sättet för bestämmande af den köpeskilling, staden borde för samma område erlægga, äfvensom beträffande öfriga skyldigheter för staden i samband med det ifrågasatta markförvärfvet har styrelsen instämt med Kongl. Maj:ts befallningshafvande.

Uti en till Kongl. Maj:t ingifven ansökning af den 10 oktober nästlidna år hade härefter Hennes Kongl. Höghet Kronprinsessan genom hofmarskalken C. M. Lilliehök anhållit att få af Kongl. Maj:t och kronan inköpa ett å en ansökningen bifogad karta, af ingenjören E. K. Lång-

ström år 1901 i utdrag kopierad och kompletterad från ofvan omförmälda, af O. Modée upprättade karta, närmare angifvet område af kungsladugården Borgholm, omfattande förut omförmälda lägenheterna Slakvik, Stensrör, Skönvik och Fäholmen, äfvensom lägenheterna Grönadal och Gustafsberg jemte en del skogsmark och innehållande enligt karteutdraget bilagd beskrifning en sammanlagd areal af 56 hektar 97,_s ar.

Till följd af remiss hade domänstyrelsen den 17 sistlidne januari häröfver afgifvit utlåtande och dervid öfverlemnadt dels instrument öfver en på styrelsens föranstaltande af t. f. domänintendenten i Kalmar län med biträde af vederbörande revirförvaltare verkställd saluvärdering af nu ifrågakomna område med derå växande skog äfvensom uppskattning af värdet af de å området befintliga byggnaderna, dels ock af Kongl. Maj:ts befallningshafvande i länet i ärendet afgifvet yttrande.

Af nämnda värderingsinstrument inhemtades:

att den till nyss uppräknade lägenheter hörande mark, innehållande en areal af 25 hektar 81,_s ar, uppskattats till sammanlagdt 5,350 kronor;

att af den uti ifrågavarande område i öfrigt ingående mark 22 hektar 62 ar stenbunden skogsmark med väg värderats till 2,262 kronor och 8 hektar 54 ar allvarjord, berg och sten till 170 kronor 80 öre;

att den å området växande skog, bestående hufvudsakligast af ek, uppskattats till 6,731 kronor 71 öre;

att vid sammanläggning af nu upptagna belopp värdet å hela området med växande skog, men oberäknadt derå varande hus, uppskattats till 14,514 kronor 51 öre;

att de å området befintliga hus, som alla vore belägna å lägenheterna och tillhörde till största delen kungsladugårdens arrendator och i öfrigt fyra af lägenhetsinnehafvarne, värderats till sammanlagdt 2,070 kronor; och

att egarne af husen, hvilka samtliga varit vid värderingen tillstades, förklarar sig nöjda med de husen åsatta värden.

I sitt utlåtande hade Kongl. Maj:ts befallningshafvande, med hvilken myndighet domänstyrelsen i allo instämt, anført, att Kongl. Maj:ts befallningshafvande icke funnit något att erinra mot den verkställda värderingen, att ifrågavarande område syntes kunna afsöndras från kungsladugården utan någon egentlig skada eller olägenhet för dennas skötsel och brukande, samt att vid försäljningen syntes böra stadgas förbehåll om utfartsväg öfver området närmast gränsen mot Borgahage by för de söderut

invid Kalmarsund belägna, kungsladugården underlydande lägenheterna Ålevik, Regnekulla och Rom, likasom medgifvas sökanden rätt till dylik väg öfver kungsladugårdens egor.

Emot domänstyrelsens uti nu ifrågavarande hänseenden afgifna förslag hade departementschefen icke något att i hufvudsak erinra. Ett par mindre väsentliga jemkningar uti samma förslag ansåge han sig emellertid böra förorda. Sålunda ansåge han, att, under förutsättning att, i enlighet med hvad han här nedan komme att föreslå, de af domänstyrelsen föreslagna områden af kungsladugården blefve densamma fransålda, jemväl lägenheten Ålevik lämpligen borde afsöndras och försäljas.

Som nemligen denna lägenhet — om hvars försäljning till kungsladugårdens arrendator, såsom egare af de å lägenheten befintliga byggnader, hembud gjorts, som af arrendatorn förkastats — efter afyttringen af de norr och söder derom belägna lägenheterna skulle komma att få ett från kungsladugårdens öfriga egor afskildt läge och, derest den vid egendomen bibehölles, säkerligen skulle komma att blifva snarare till olägenhet än till nytta vid kungsladugårdens skötsel, syntes någon anledning att behålla densamma i kronans ego icke förefinnas. Enligt kartebeskrifningen innefattade lägenheten en areal af 7 hektar 70,7 ar, deraf 1 hektar 50,8 ar åker, 2 hektar 49 ar äng och odlingsmark, 3 hektar 70,5 ar betes- och hagmark och 0,4 ar impediment, samt hade vid kungsladugårdens arrendevärdering af uppskattningsmännen åsatts ett saluvärde af 1,064 kronor 86 öre, deraf 64 kronor 86 öre för å området växande skog, till hvilket pris lägenhetens nuvarande brukare redan begärt få tillösa sig densamma. Då emellertid brukaren icke egde de å lägenheten befintliga byggnader, borde det af honom gjorda anbudet icke antagas, utan lägenhetens försäljning ske i enlighet med de i kongl. brefvet den 25 september 1896 gifna bestämmelser för afyttrande af obebyggda lägenheter under kronoegendomar, med tillägg att köparen skulle till egaren af nämnda byggnader för desamma erlagga lösen med belopp, som, derest öfverenskommelse ej kunde träffas, borde bestämmas af tre gode män i den ordning, lagen om skiljemän den 28 oktober 1887 stadgade. Detta förfarande vore visserligen icke fullt öfverensstämmande med de för afyttringar af lägenheter från kronans jordbruksdomäner af Kongl. Maj:t och Riksdagen antagna allmänna grunder, men syntes i detta särskilda fall bäst egnadt att medföra en god lösning af frågan.

Hvad vidare anginge de af stadsfullmäktige i Borgholm gjorda framställningar om tillstånd till förvärfvande af mark från kungsladugården,

funne departementschefen sig väl, på de af Kongl. Maj:ts befallningshafvande och domänstyrelsen anförda skäl, böra förorda, att till staden nu endast upplättes det område, som af nämnda myndigheter föreslagits, men hade det synts honom kunna med skäl ifrågasättas, huruvida tillräcklig anledning förefunnes för kronan att för bestämmandet af den köpeskilling, staden borde för samma område erlägga, påkalla särskild värdering utöfver den, som af vederbörande uppskattningsmän redan verkstälts. Om nemligen än det af uppskattningsmännen marker i fråga åsatta värde icke kunde anses synnerligen högt i betraktande af områdets tillämnade användning till byggnadstomter, syntes detta värde dock icke lägre, än att det borde kunna af staten såsom salupris godkännas, helst en hastigt fortgående utveckling af staden Borgholm knappast vore att emotse, och utsigterna i detta hänseende väl skulle komma att utöfva väsentligt inflytande vid den tilltänkta nya värderingen, samt det icke syntes obilligt, att staden i afseende å vilkoren för förvärfvandet af det, i förhållande till hvad staden begärt, inskränkta område, som nu skulle till staden upplätas, likställes med öfriga köpare af nu ifrågavarande delar af kungsladugården. Enligt den af uppskattningsmännen följda beräkningsgrund skulle den köpeskilling, staden borde erlägga, uppgå till 3,628 kronor 72 öre. I fråga om såväl denna upplåtelse som försäljningen af lägenheten Stadstorpet n:o 2 vore emellertid att märka, det värdet af den å ifrågavarande områden växande skog icke blifvit särskildt uträknadt, utan inginge i det belopp af 2,168 kronor 83 öre, hvartill uppskattningsmännen upptagit ståndskogen å hela det område, omfattande bland annat jemväl Stadstorpet n:o 2, hvars försäljning till staden Borgholm uppskattningsmännen tillstyrkt; och borde till följd häraf såväl staden Borgholm som köparen af Stadstorpet n:o 2 tillförbindas att, utöfver köpeskillingarne för de områden, som till dem upplättes, godtgöra staten värdet af den å samma områden växande skog.

I likhet med hvad departementschefen beträffande lägenheten Ålevik föreslagit, ansåge han derjemte, att den lösen, som af Borgholms stad skulle erläggas för byggnader å lägenheten Stadstorpet n:o 1, lämpligen borde kunna bestämmas af gode män, såsom varande ett enklare och mindre kostsamt förfarande, än om expropriationsnämnd skulle anlitas.

På grund af hvad sålunda anförts och i ärendet i öfrigt förekommit, hemställde departementschefen, att Kongl. Maj:t måtte hos Riksdagen göra ifrågavarande framställning.

Statsutskottet, till hvars förberedande behandling detta ärende varit hänvisadt, har icke haft något att erinra mot hvad Kongl. Maj:t uti förvarande hänseende föreslagit, hvadan utskottet hemställer,

att Kongl. Maj:ts ofvannämnda framställning må vinna Riksdagens bifall.

Stockholm den 18 april 1902.

På statsutskottets vägnar:

CHR. LUNDEBERG.
